

Nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming i fylker og kommuner

Finnmark fylkeskommune - Årsrapport 2010

1. Innledning

Miljøverndepartementet (MD) gjennomførte i perioden 2005 - 2008 et pilotprosjekt for kommunene innen universell utforming (uu). I regjeringens nye handlingsplan for perioden 2009 - 2013 "Norge universelt utformet 2025" fastslås det at man skal videreføre pilotprosjekt om universell utforming, nå i samarbeid mellom fylkeskommunene og fylkesmennene. Det sies følgende i handlingsplanen:

Universell utforming utvikles som en strategi i kommunal og regional planlegging og forvaltning. Tiltaket inkluderer ressurskommuner, pilotfylker og nye pilotkommuner. Alle fylker og 25 % av kommunene bør aktivt med innen 2015.

MD ønsker at pilotfylkene skal legge vekt på å:

- integrere universell utforming i regionalpolitiske mål og strategier i fylket
- innveve universell utforming som strategi både i egne virksomhetsområder og i sine oppgaver i forhold til kommunene
- sette av egne ressurser til satsingen som pilotfylke
- etablere enighet mellom fylkeskommune og fylkesmann om å satse sammen på universell utforming gjennom et pilotfylkeprosjekt

I tillegg ønsker departementet følgende mål i handlingsplanen:

- Alle kommuner bør ha vedtatt kommuneplan med retningslinjer for universell utforming innen 2015.
- Universell utforming bør være et integrert prinsipp i alle regionale planer innen 2015.
- Alle fylker og 25 % av kommunene bør delta aktivt i nasjonalt utviklingsprosjekt med kommune- og fylkesrettet satsing innen 2014.
- Alle kommuner bør ha deltatt aktivt i veiledning om ny plan- og bygningslov innen 2010.

Ansvar for oppfølging av universell utforming er nå overført fra MD til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Fylkesutvalget vedtok på sitt møte 24. mars 2009 (sak 09/21) at fylkeskommunen skulle søke om deltakelse i prosjektet. Finnmark ble sammen med syv andre fylker utvalgt til å delta i prosjektet.

Det var en sentral målsetting for Finnmark fylkeskommune å etablere tre delprosjekter, som skulle organisere aktivitetene:

1. Delprosjekt "Samferdsel"
2. Delprosjekt "Friluftsliv"
3. Delprosjekt "Gjenreisingsbygg"

2. Organisering og forankring

Prosjektet er organisert med styringsgruppe, prosjektgruppe og prosjektledelse.

Styringsgruppa består av relevante samarbeidspartnere på regionalt nivå. KS Finnmark skal ivareta kommunenes interesser. De øvrige aktørene er valgt ut i fra hensyn til faglig kompetanse og spesielle forhold og utfordringer i Finnmark, som igjen gjenspeiles i prioriteringer i prosjektet. Styringsgruppa skal utforme rammene for prosjektet. Styringsgruppa har følgende sammensetning:

- Leder: Knut Mortensen, fylkesråd og nestleder i rådet for likestilling av funksjonshemmede i Finnmark
- Tom Mikalsen, fylkesrådmann, Finnmark fylkeskommune
- Tor Stafnes, ass. fylkesmann, Fylkesmannen i Finnmark
- Bjørg Anita Joki, avdelingsdirektør, Statens Vegvesen Finnmark
- Rolf Einar Mortensen, ordfører i Vardø kommune, styreleder KS - Finnmark
- Adelheid Kristiansen, avdelingsdirektør ved Markedsseksjonen, Husbanken region Bodø

Prosjektgruppa fungerer som en faglig ressurs i det daglige arbeidet i prosjektet. Prosjektgruppas medlemmer har også fordelt ansvarsområder opp mot oppfølging av kompetansehevingstiltak, ressurskommunen og delprosjekter. Denne gruppa har følgende sammensetning:

- Prosjektleder/-koordinatorfunksjon: Kultur- og idrettsavdelinga ved fylkeskommunen (Fungerende prosjektleder/-koordinator per februar 2011 er Marit Magelssen Vambheim, innleid konsulent fra Kreativ Industri AS)
- Prosjektmedarbeider, kompetansehevingstiltak: Anja Birkeland, helse- og sosialavdeling, Fylkesmannen i Finnmark
- Prosjektmedarbeider og kontaktperson for ressurskommunen Alta: Kaisa Banne, planavdeling, fylkeskommunen
- Prosjektmedarbeider, delprosjekt Gjenreisingsbygg: Annbjørg Erman Løvik, areal- og kulturvern avdeling, fylkeskommunen
- Prosjektmedarbeider, og kontaktperson for pilotkommunene knyttet til delprosjekt Samferdsel: Ann-Kristin Johnsen, samferdselsavdeling, fylkeskommunen
- Prosjektmedarbeider, og kontaktperson for pilotkommuner knyttet til delprosjekt Friluftsliv: Juli-Anne Staven, kultur- og idrettsavdelingen, fylkeskommunen

Utover styrings- og prosjektgruppene har fylkeskommunens nye og eksisterende relevante prosjekter og aktiviteter blitt knyttet til prosjektet for universell utforming. Blant de mest sentrale er:

1. Knutepunkt Finnmark
Prosjektets prosjektplan er godkjent av styringsgruppen og er gjeldende fra 1.10.2010.
Prosjektleder: Mona Halvari
Knutepunkt Finnmark er forankret i Regjeringens handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser 2007-2010¹.
2. FOT
Samarbeid mellom 6 fylkeskommuner om utvikling av en kommunal bransjeløsning i tilknytning til fylkeskommunens dokumenthåndteringssystem (sak-/arkivsystem), og administrasjonens daglige arbeidsverktøy.

Andre relevante aktører og ressurser er regionale råd som Rådet for likestilling av funksjonshemmede, Eldrerådet og Ungdomspolitisk utvalg.

3. Metode

Prosjektet er organisert omkring et sektoransvarsprinsipp. Kultur- og idrettsavdelinga har ansvaret for prosjektledelse og koordinatorrollen i prosjektet, herunder dialog med nasjonalt nivå, styringsgruppe, prosjektgruppe og andre partnere. Det konkrete utviklingsarbeidet har hver enkelt fagavdeling ansvar for, i samarbeid med ressurs- og pilotkommuner.

Erfaringene med denne metodiske tilnærmingen har generelt vært god. Selv i fravær av prosjektkoordinator, som har vært situasjonen deler av høsten 2010, har delprosjektene generelt hatt tilfredsstillende progresjon. Ved utgangen av 2010 opplever vi at kommunikasjonen mellom delprosjektene, styringsgruppa og prosjektgruppa fungerer godt, og det samme gjelder dialogen med nasjonalt nivå. I prosjektledelsen og prosjektgruppa foreligger arbeidsfordeling med personlig ansvar for sentrale oppfølgingsoppgaver. Konkrete planer for kompetanseheving for 2011 er utarbeidet etter dialog mellom prosjektledelsen og prosjektets styrings- og prosjektgruppe.

4. Oppnådde resultater

Følgende resultater er de viktigste, sammenstilt mot fylkeskommunens målsettinger ifølge prosjektplanen:

- Samarbeidsavtaler med ressurskommunen Alta og pilotkommunene Nordkapp, Tana og Porsanger er på plass.
- Delprosjekter innen områdene samferdsel og friluftsliv er igangsatt.
- Arbeid for å fremme universell utforming er integrert i rådgivningsarbeid på en rekke avdelinger i organisasjonen, blant annet innen kulturminnevern og i Dokument- og serviceavdelinga.

¹ <http://bit.ly/h9Kn20>

- Utvikling av felles kompetanseutviklingstiltak for regionale partnere og for kommunene er i gang.
- Prosjektet Knutepunkt Finnmark er etablert. Et viktig resultat her, er Knutepunktprosjektets samarbeid med Høgskolen i Finnmark, for å utvikle verktøy for offentlige innkjøp, samt utvikle kurs i praktisk innovasjonsledelse, for ledere i privat og offentlig sektor. Universell utforming utgjør et sentralt tema i begge disse tiltakene.
- Det er gjennomført tiltak for å sikre at fylkeskommunale tjenester og eiendommer er tilrettelagt eller universelt utformet.
- UU har vært tema på 2 regionale kommuneplankonferanser, samt kommuneforum kultur, høsten 2010.
- Fylkeskommunen tilbyr tilrettelagt opplegg for elever med spesielle behov, gjennom den kulturelle skolesekken.
- Fylkeskommunens eiendomsavdeling har utført større tiltak på en rekke fylkeskommunale bygg i 2010.² Avdelingen har også planer for flere større tiltak i 2011.
- Arbeid med en egen nettside for pilotfylket Finnmark er i en avsluttende fase.

5. Økonomi

Prosjektet er finansiert med fylkeskommunale midler, i tillegg til prosjektmidler fra departementet. Det er økonomi til drift av prosjektet, men foreløpig ikke mye penger til utviklingsarbeid. Et vesentlig unntak er at det er satt av 200 000,- kroner fra kulturbudsjettet, til utviklingstiltak for deltagelse i delprosjekt friluftsliv i 2011. De største utgiftspostene på budsjettet har vært prosjektledelse, regionale kompetansetiltak og deltakelse på nasjonale og regionale møter og samlinger.

6. Gevinstrealisering

Fylkesrådmannen sitter i styringsgruppa, noe som har en svært positiv effekt på organisasjonens bevissthet om prosjektets betydning, og delvis også på prosjektets målsetninger.

Styringsgruppa for øvrig er dessuten svært kompetent og bredt sammensatt. Det at medlemmene representerer mange og varierte regionale blikk yter et meget positivt bidrag til prosjektet.

En formell Kick-off i februar 2010 hadde positive ringvirkninger, både med tanke på kunnskap, interesse og entusiasme for prosjektet internt og eksternt, samt medieoppmerksomhet rettet mot pilotfylkesatsingen.

Instruktørkurset K5 er tilbudt internt i prosjektorganisasjonen, samt til pilot- og ressurskommunene. Dette forventes å få effekt ut over organisasjonen, spesielt i kommuner og hos fylkesmannen.

² Fylkeskommunens Gjesteateliér, Pasvik folkehøgskole, Hammerfest videregående skole, Kirkenes videregående skole, Lakselv videregående skole.

Av prosjekter som har fått positive og konkrete resultater kan arbeidet i kommunene som er tilknyttet delprosjekt Samferdsel trekkes fram som aktiviteter som har fått spesielt positive resultater for målgruppene. Eldre er blant de mest sentrale målgruppene for dette prosjektet. I tillegg har fylkeskommunens areal- og kulturvernnavdeling drevet aktivt informasjons- og rådgivningsarbeid og jobbet med uu-løsninger på ulike bygg i fylket. Vårbrudd, Bordtkorpsjåene, Husegården, Lokstallen, Gjesteateliéret i Vadsø, Hagbart Hansen-bruket og Altagård er eksempler på prosjekter areal- og kulturvernnavdelingen har vært involvert i.

7. Endringer og tillegg

Arbeidet med å etablere samarbeidsavtaler med ressurs- og pilotkommuner, jamfør notat og brev fra MD av juni 2010, ble igangsatt i desember 2010. Midlene ble overført til 2011, og arbeidet er nær slutført per februar 2011.

8. Prosjektfaglig evaluering

Det er en styrke for pilotfylket at vi har en engasjert og interessert styringsgruppe, som i tillegg forankrer prosjektet politisk. Dette har positive ringvirkninger på en rekke områder, særskilt for interessen for universell utforming internt i organisasjonen, og for innarbeiding av gode uu-prinsipper i eksisterende rutiner, aktiviteter og planer.

Prosjektgruppas medlemmer har egne ansvarsområder å følge opp, og utvikling og progresjon oppsummeres og deles i prosjektgruppas møter. Arbeidsdeling og personlig ansvar for oppfølging av ressurs- og pilotkommuner er fordelt etter fagområde. Dette fungerer godt, og har sikret forholdsvis god progresjon i delprosjektene og andre interne uu-aktiviteter, også i perioden uten fungerende prosjektkoordinator.

Kommunikasjonen mellom delprosjektene, styrings- og prosjektgruppene og departementet har i perioder vært utfordrende grunnet fravær av prosjektkoordinator deler av høsten 2010. Kultur- og idrettsavdelinga besluttet derfor å leie inn ekstern prosjektleder i desember. Dette samarbeidet fungerer godt. Tydelige ansvarsforhold for utviklingsarbeidet er etablert internt i prosjektgruppa, og rapportering og kommunikasjon mellom grupper, ressurs-/pilotkommuner, delprosjekter og departement koordineres av prosjektledelsen.

9. Dokumentasjon

Som eksempelprosjekt fra 2010 har vi valgt arbeidet som er gjort med fylkeskommunens Gjesteateliér. Se eget vedlegg.